

Aan de Staatssecretaris van
Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
Mevrouw drs. J. Klijnsma
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

datum
19 maart 2013

ons kenmerk
RvB. 40/13/NV/edg

Onderwerp: Uitvoeringstoets wetsvoorstel WWB Maatregelen 2014 en andere wetten

Mevrouw de Staatssecretaris,

Met uw brief van 5 februari 2013, kenmerk 2013-8907, verzoekt u mij het conceptwetsvoorstel WWB Maatregelen 2014 te beoordelen op aspecten van uitvoerbaarheid, alsmede een reactie te geven op een aantal vragen. Op 14, respectievelijk 27 februari jl. ontving de SVB aanvullende conceptwetsvoorstellen tot wijziging van de AOW en Anw, met het verzoek deze met de WWB-maatregelen samenhangende voorstellen met deze uitvoeringstoets mee te nemen. Deze zijn als bijlage opgenomen.

Het conceptwetsvoorstel beoogt het kostendelersprincipe in te voeren in de verschillende sociale wetten. Huishoudens van twee of meer personen kunnen kosten delen, waardoor de kosten per persoon lager zijn. De normbedragen WWB/AIO en - op een andere wijze - de normbedragen AOW en Anw worden met dat principe in overeenstemming gebracht. Daarnaast blijven in dezelfde wetten de normbedragen voor gehuwden en personen die een gezamenlijke huishouding voeren bestaan. Dit vergroot de complexiteit van de uitvoering van de sociale wetten.

Met het wetsvoorstel wordt voorts geregeld dat de MKOB niet meer wordt aangemerkt als inkomen voor de middelentoets in de WWB/AIO. Tevens worden voorstellen gedaan tot intensivering van het armoedebeleid, aanscherping van de maatregel bij ernstige misdragingen en de invoering van een algemene arbeids- en re-integratieplicht, een plicht tot tegenprestatie en uniformering van verplichtingen. De beoogde ingangsdatum van de kostendelersnorm AOW en Anw is 1 januari 2015; voor de overige wijzigingen is de invoeringsdatum 1 juli 2014. Bij het invoeren van de kostendelersnorm is voorzien in overgangsrecht dat verschillend is voor WWB/AIO enerzijds en AOW en Anw anderzijds.

De SVB heeft bij het uitvoeren van deze uitvoeringstoets niet alle modaliteiten en de kosten daarvan gedetailleerd uit kunnen werken; bij het ramen van de uitvoeringskosten uitgegaan van een aantal aannames. De gerealiseerde kosten kunnen daarom afwijken van de ramingen. De oorzaak hiervan is dat onderdelen van het te beoordelen conceptwetsvoorstel pas later ter beschikking zijn gekomen en in tussentijd nog wijzigingen zijn doorgevoerd of aangekondigd ten opzichte van de voorstellen die ter toetsing zijn voorgelegd. Daarnaast lagen in dezelfde periode diverse andere wetsvoorstellen en maatregelen voor ter beoordeling door de SVB.

Uitkeringsnorm AOW bij samenwonen

De AOW kent een uitkeringsnorm voor gehuwden (50%). Voor de AOW worden twee ongehuwde meerderjarigen die een gezamenlijke huishouding voeren aangemerkt als gehuwden. Van een gezamenlijke huishouding is sprake indien zij hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben (huisvestingscriterium) en zij blijf geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins (zorgcriterium). Het vaststellen of sprake is van een dergelijke gemeenschappelijke huishouding is complex en de handhaving hierop arbeidsintensief. Voor burgers is het 'voeren van een gemeenschappelijke huishouding' geen eenduidig begrip dat aansluit bij de dagelijkse beleving.

Met de voorliggende voorstellen wordt naast de gezamenlijke huishouding een extra leefvorm (artikel 22a Kostendelersnorm) geïntroduceerd, zijnde 'het hebben van het hoofdverblijf in dezelfde woning'. Deze leefvorm onderscheidt zich van het gezamenlijk huishouden door het ontbreken van het 'zorgcriterium'. Wel kennen beide leefvormen dezelfde uitkeringsnorm (50%). Dit maakt de situatie voor burgers en uitvoering alleen maar complexer.

Naar de opvatting van de SVB zou de situatie voor de grote groep AOW-gerechtigden vereenvoudigd kunnen worden door in de AOW het gehuwdenbegrip, inclusief de gelijkstelling bij een gemeenschappelijke huishouding, te laten vervallen. Na de invoering van dit wetsvoorstel en de afschaffing van de partnertoeslag zijn de gevolgen van het gehuwd zijn, of het voeren een gemeenschappelijke huishouding, voor (de hoogte van) de AOW immers dezelfde als bij een tweepersoonshuishouden zonder gezamenlijke huishouding. Derhalve kan volstaan worden met het vaststellen of voldaan wordt aan het 'huisvestingscriterium'; de vraag of er wel of niet voldaan wordt aan het 'zorgcriterium' (en daarmee aan de vraag of het een gemeenschappelijke huishouding betreft) maakt voor de toe te passen norm (50%) geen verschil.

In de Memorie van Toelichting wordt als argument - om het gehuwdenbegrip niet te laten vallen - aangevoerd dat dit begrip nodig is voor andere bepalingen zoals bijvoorbeeld beslaglegging en terugvordering AOW. De SVB meent dat dit geen beletsel behoeft te vormen voor een belangrijke vereenvoudiging van de AOW en de uitvoering daarvan. De betreffende bepalingen kunnen immers voor zover nodig aangepast worden, zonder dat dit het handhaven van het gehuwdenbegrip in de WWB/AIO, ten behoeve van de gezinsinkomenstoets, in de weg hoeft te staan. Middels een nadere invulling van het begrip 'hoofdverblijf in dezelfde woning' zou ook de situatie voor LAT-ers opgelost kunnen worden.

Kostendelersnorm

In het conceptwetsvoorstel WWB Maatregelen 2014 van 5 februari jl. wordt voor de toepassing van de kostendelersnorm een uitzondering gemaakt voor meerderjarige studerende met een inkomen onder een inkomensgrens (artikel 22a, vijfde lid, onder b, 2 WWB). Volgens de memorie van toelichting (pagina 18) zou deze uitzondering, op grond van het gelijkheidsbeginsel, ook gelden voor niet-studerende. In de later ontvangen aanvullende conceptwetsvoorstellen AOW en Anw (artikel 9, tiende lid, sub b AOW en artikel 17, achtste lid, sub b Anw) is de uitzondering voor studenten niet meer afhankelijk van een inkomensstoets. Ambtelijk is gemeld dat de inkomensstoets ook uit het voorstel WWB wordt geschrapt.

Bij de berekening van de in- en uitvoeringskosten van de wetsvoorstellen is de SVB ervan uit gegaan dat de inkomstenstoets daadwerkelijk wordt geschrapt uit het WWB-voorstel. Handhaving van de inkomstenstoets zou leiden tot een complexe uitvoering met een hoge mutatiegraad en hoge (extra) kosten voor de in- en uitvoering van dit voorstel.

De AIO- en/of AOW-gerechtigde klanten van de SVB kunnen een meerpersoonshuishouden vormen met andere personen, waaronder één of meer WWB-gerechtigde klanten van een gemeente. Zowel de SVB als de gemeente zullen in die gevallen, mogelijk onafhankelijk van elkaar, het aantal personen binnen het huishouden vaststellen. Het is van belang dat de SVB en gemeente geen dubbel werk doen en tot dezelfde conclusie komen. De SVB stelt voor om te bezien of het aantal personen in een huishouden opgenomen kan worden in de gegevensset van DKD, danwel afwijkingen tussen het aantal personen in een huishouden bij de SVB en de gemeenten opgenomen kunnen worden in de signaleringen door het Inlichtingen Bureau. In deze uitvoeringstoets wordt ervan uitgegaan dat er afdoende afspraken zijn gemaakt hierover.

Aanscherping maatregel bij zeer ernstige misdragingen jegens de uitvoerende instanties

De SVB leest de maatregel zo dat, als een AIO-gerechtigde zich bij een gemeente ernstig misdraagt, de SVB op aangeven van de gemeente de AIO-aanvulling gedurende drie maanden moet weigeren. De SVB wijst erop dat het begrip "zeer ernstige misdragingen" door de diverse instanties en gemeenten beleidsmatig verschillend ingevuld zal worden. De SVB, die bevoegd is de AIO-uitkering te weigeren, wenst de door de gemeente als ernstige misdraging geduide gedraging te kunnen toetsen. De gemeente of andere instantie zal een duidelijke omschrijving van de zeer ernstige misdraging en daarmee een onderbouwing voor de weigering van de AIO-aanvulling aan de SVB moeten verschaffen. Het verdient aanbeveling om in de memorie van toelichting hieraan aandacht te besteden.

Invoerbaarheid, uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

De SVB acht de conceptwetsvoorstellen invoerbaar, uitvoerbaar en handhaafbaar, met de volgende kanttekeningen.

De uitvoering wordt complexer door de invoering van de kostendelersnorm naast de gezamenlijke huishouding. De invoering wordt minder complex als de wijziging in de AOW per 1 april 2015 in werking treedt. De ingangsdatum valt dan samen met het vervallen van de AOW-partnertoeslag. Voor alle klanten voor wie de SVB het recht op toeslag nog moet vaststellen is dan de leefsituatie vastgesteld.

Voor wat betreft de handhaafbaarheid voorziet de SVB beperkte gedragseffecten. Onder meer zullen meer personen zich inschrijven op andere adressen om de kostendelersnorm te ontlopen. De SVB onderstreept nogmaals het belang van een betrouwbare GBA en handhaving van en controle op de naleving van de GBA-verplichtingen van de burgers door de gemeenten.

Invoeringsdatum

De beoogde ingangsdatum voor de wijzigingen in de WWB/AIO is 1 juli 2014. De SVB bevordert aanvragen voor AIO 2 tot 3 maanden voor het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Dit betekent dat de wijzigingen voor de WWB/AIO uiterlijk 1 april 2014 moeten zijn geïmplementeerd.

De voorziene ingangsdatum voor de wijzigingen in de AOW en de Anw is 1 januari 2015. De SVB bevordert aanvragen AOW 6 maanden voor het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Dat betekent dat de meeste wijzigingen in de AOW op 1 mei 2014 geïmplementeerd moeten zijn.

Gezien de omvang van de activiteiten om de voorstellen te implementeren en de hoeveelheid andere trajecten die in dezelfde periode zijn gepland of worden verwacht, acht de SVB de invoeringstermijn erg kort. Daarnaast kunnen er in de parlementaire behandeling nog wijzigingen in de voorstellen worden aangebracht die de SVB nopen tot aanpassing van de in- en uitvoering.

De SVB verwacht tenminste 9 maanden voorbereidingstijd nodig te hebben. Gezien de bevordertermijn van (ruim) 6 maanden voor aanvragen AOW adviseert de SVB om de wetsvoorstellen minimaal 15 maanden na goedkeuring in de Tweede Kamer in werking te laten treden.

Initiële en structurele uitvoeringskosten

De initiële kosten worden thans geraamd op een bedrag van € 7,5 miljoen. Deze kosten vallen met name in de jaren 2013 en 2014. De structurele kosten worden thans geschat op een bedrag van € 5,2 miljoen per jaar vanaf 2015. Voor een nadere onderbouwing van deze kosten en de daarbij gehanteerde aannames verwijs ik u naar de bijlage.

Voor vragen over of een toelichting op deze uitvoeringstoets kan contact opgenomen worden met dhr. E. de Graaf (edegraaf@svb.nl , 020-6565839).

Ik vertrouw erop u hiermee van dienst te zijn geweest en stel het op prijs binnen 6 weken een reactie te ontvangen op deze brief.

Met vriendelijke groet,

drs. N. A. Vermeulen MBA
voorzitter Raad van Bestuur

Bijlage 1

Aanvullende opmerkingen SVB bij het wetsvoorstel WWB Maatregel 2014 en enkele andere wetten

In deze bijlage worden enkele wetstechnische wijzigingen voorgesteld.

De SVB merkt op dat in artikel 22 a, vijfde lid, onder b 1, WWB een uitzondering op het eerste lid van artikel 22a WWB wordt gemaakt "wanneer het om onderwijs gaat dat aanspraak geeft op studiefinanciering". Hierdoor wordt de uitzondering bepaald door het soort onderwijs dat men volgt, terwijl het waarschijnlijk de bedoeling is om een uitzondering te maken voor de meerderjarige persoon die onderwijs volgt op grond waarvan deze persoon aanspraak op studiefinanciering kan maken. Op grond van de huidige tekst kan een meerderjarige persoon ouder dan 30 jaar ook onder deze uitzondering vallen. Hierdoor kunnen - mogelijk ongewenst - ook de gepensioneerde-, uitkeringsgerechtigde- of deeltijdstudenten niet als kostendeler worden aangemerkt. De concepttekst behoeft aanpassing. Mogelijk volstaat het opnemen van een leeftijdsgrens voor studerenden. Deze opmerking is ook van toepassing op de formulering van deze uitzondering in artikel 9 AOW en 17 Anw.

In de huidige tekst van artikel 22a WWB ontbreekt de norm voor de WWB gerechtigde gehuwden waarvan de één de AOW-gerechtigde leeftijd wel heeft bereikt en de ander niet (artikel 22, onderdeel d). Deze moet nog worden toegevoegd.

Uit de in eerste instantie voorgelegde tekst van artikel 9 AOW blijkt dat de inhoud van dit artikel conceptueel complex is en in haar tekstuele uitwerking daardoor zeer lastig is. De aanvankelijke tekst was daardoor niet consistent. Inmiddels is een nieuwe tekst van artikel 9 ontvangen waarin de SVB zich kan vinden met uitzondering van hetgeen in de uitvoeringstoets en in de hiernavolgende alinea is opgemerkt.

In het gewijzigde artikel 17, tweede lid, sub b AOW staat "b. door deze zorg een gezamenlijke of meerpersoonshuishouding als bedoeld in artikel 9 eerste lid, onderdeel d, ontstaat van twee pensioengerechtigden, en". Na pensioengerechtigden zou moeten worden toegevoegd "die al dan niet met één of meer meerderjarige personen in dezelfde woning hun hoofdverblijf hebben".

De SVB wijst erop dat de kostendelersnorm niet wordt doorgevoerd in de Remigratiewet.

Bijlage 2

Onderbouwing eenmalige en structurele kosten en een overzicht van de gehanteerde aannames.

Initiële kosten

Voor AIO-, AOW- en Anw-klanten kan de kostendelersnorm grote negatieve gevolgen hebben voor de hoogte van hun uitkering. Voor de AIO enerzijds en de AOW en de Anw anderzijds gelden verschillende overgangsregimes. Voor de AOW en Anw zijn de overgangsbepalingen soepeler, terwijl de gevolgen voor de AIO-klanten groter kunnen zijn. Bij de kostendelersnorm wordt geen uitzondering gemaakt bij bloedverwantschap in de eerste graad, terwijl die uitzondering bij de gezamenlijke huishouding blijft bestaan.

Door verschillen in de ingangsdata en de verschillen in de overgangsbepalingen zal voor een deel van de AIO-klanten gedurende een bepaalde tijd gelden dat zij voor de AOW worden beschouwd als alleenstaande en voor de AIO als kostendeler.

Bovenstaande betekent dat de SVB op verschillende tijdstippen een complexe boodschap of beslissing aan de klanten moet communiceren. Dit zal ook leiden tot relatief veel bezwaar- en beroepszaken. Mailings (informatie, beschikkingen) en bezwaar/beroep zijn de belangrijkste kostenposten.

Invoeringskosten 2013 t/m 2019

Invoeringskosten	Totaal uren/ aantal	Kosten 2013 (€)	Kosten 2014 (€)	Kosten 2015 (€)	Kosten 2016 (€)	Kosten 2017 (€)	Kosten 2018 (€)	Kosten 2019 (€)	Totaal(€)
Aanpassen systemen	10.000 uur	303.000	707.000						1.010.000
Project, onderzoek adressen, instructies, teksten e.d.	4.608 uur	24.026	303.142						327.168
Opleidingen	8.883 uur		62.669						62.669
Mailing/ beschikkingen (4x)	3,5 milj. stuks	1.100.000	130.000	59.375	56.406	53.586	50.907		1.450.274
(Her)beoordeling en behandeling reacties	22.350 stuks 6.203 u		328.777						328.777
Buitenlandgevallen	10.000 stuks 5.000 u		265.000						265.000
Bezwaar	13.360 stuks		3.180.000						3.180.000
Beroep	1336 stuks			433.100	433.100				866.200
Totaal (€)		1.427.026	4.976.588	492.475	489.506	53.586	50.907		7.490.088

Structurele kosten

De structurele uitvoeringskosten worden vooral beïnvloed door de verwachte extra mutaties, in verband met wijzigingen in aantal en situatie van kostendelers in een huishouden.

Structurele extra kosten

Extra activiteiten	Aantal	uren	fte	Kosten (€)
extra uitval aanvragen AOW	10.000	2.333	1,8	185.500
extra mutaties	125.000	93.750	72,1	4.968.750
extra bezwaarzaken	50	300	0,2	15.900
Totaal				5.170.150

Gehanteerde uurtarieven

Medewerker vestiging	€ 53
Medewerker HK	€ 71
Medewerker HK extern	€ 120

Aantal minuten per werksoort volgens KBBS-normen

Overzicht gehanteerde aannames

Kostendelers

- Voor ongehuwden wordt waar dat mogelijk is volstaan met de vaststelling of sprake is van een kostendelerssituatie (zonder zorgcriterium). Daar waar dit voor het recht van belang is, stellen we ook vast of sprake is van een gezamenlijke huishouding (met zorgcriterium). Dit is altijd het geval bij de AIO en de Anw. Bij de AOW in situaties waarin mogelijk recht bestaat op toeslag ed.
- In verband met de uitzondering voor onderwijs volgenden, realiseren we een uitwisseling met DUO. We gaan er van uit dat deze tijdig is gerealiseerd. Als dat niet het geval is, zal dit leiden tot meer handmatige gevalsbehandelingen. Voor de uitwisseling is uitgangspunt dat DUO bepaalt of iemand onderwijsvolgend is.
- We zullen voor meer woonsituaties moeten vaststellen of sprake is van een woning. Nu hanteren we voor het onderzoek samenwonen een lijst met adressen waarop zoveel personen wonen dat wij er van kunnen uitgaan dat geen sprake is van een gezamenlijke huishouding van twee personen. Bij een kostendelersnorm kunnen we dat niet meer zondermeer doen. Geschatte capaciteit voor eenmalig onderzoek: 1.000 uur.

- Bij het bevorderen van aanvragen voor de AOW, AIO en Anw vermelden we op de aanvraag alle bij ons bekende personen. Bij AOW-aanvragen doen we dat alleen voor ongehuwden. Bij de vermelde personen geven we aan welke relatie die persoon volgens ons met de aanvrager heeft. Voor personen die volgens ons geen (huwelijks)partner is of geen onderwijs volgende is, nemen we aan dat het om een kostendeler gaat. Een uitzondering geldt voor adressen waarvan wij er van uitgaan dat er geen sprake is van een zelfstandige woning, dan wel geen sprake is van kostendeling. Bijvoorbeeld verzorgtehuizen, verpleegtehuizen, opvang voor daklozen e.d. Uiteraard kan de aanvrager aangeven dat onze conclusie niet juist is. Aannee is dat de invoering van de kostendelersnorm er toe leidt dat er een extra uitval is van AOW-aanvragen van 5%. Verder is de aanname dat de gemiddelde behandeltijd van aanvragen door de kostendelersnorm iets toeneemt.
- Van de klanten van wie de aanvraag uitvalt gaat 0,5% in bezwaar tegen de uiteindelijke beslissing.
- De opleiding van medewerkers (250) voor de wijzigingen in de AIO kost naar schatting een dag. De opleiding voor de AOW en Anw naar schatting een halve dag. Aantal medewerkers 1.500. Voor de academie kost de ontwikkeling van de opleiding voor de AIO 60 uur en voor de AOW/Anw 40 uur. De tijd van het volgen van de opleiding door de medewerkers is niet in de kosten opgenomen (zijn verwerkt in het uurtarief). De uren van opleiders zijn wel meegenomen.
- De invoering van de kostendelersnorm zal leiden tot een hogere mutatiegraad. Immers meer wijzigingen in de omstandigheden zullen leiden tot een aanpassing van het recht. Er wordt een kind 18 jaar, een huisgenoot start of stopt met een studie, er vindt een verhuizing plaats van een of meerdere huisgenoten, er komt een huisgenoot te overlijden. Aannee: bij klanten bij wie sprake is van een kostendelersnorm vindt jaarlijks 1,5 mutatie zwaar extra plaats. Capaciteitsbeslag: 30 minuten.
- Nadere handhavingsmaatregelen kunnen binnen de bestaande activiteiten en capaciteit worden uitgevoerd.
- Voor de klanten die al recht hebben op het moment van het van kracht worden van de wijzigingen zullen we moeten bepalen of we de kostendelersnorm moeten gaan toepassen. Voor de AOW alleen voor zover het gaat om ongehuwden. We informeren deze klanten bij het in werking treden en sturen bij de daadwerkelijke omzetting(en) een beschikking. Het aantal klanten waarvoor de maatregel (mogelijk) gevolgen heeft is nog niet helemaal duidelijk, maar het gaat naar schatting om de volgende aantallen:
 - AIO: tussen 7.000 en 10.000 (bij de invoering van de huishoudinkomenstoets ging het uiteindelijk om 7.000 huishoudens en ruim 9.000 personen)
 - AOW: ca. 120.000 personen (inclusief ca 10.000 in buitenland wonenden)
 - Anw: ca. 5.000 personen
- De voorlichting aan de bestaande klanten vindt plaats in drie fasen. Na vaststelling van de wet (eind 2013) vindt een algemene voorlichting plaats aan alle AOW, Anw en AIO-klanten. Dit kan eventueel gecombineerd worden met voorlichting over andere wetswijzigingen. Bijvoorbeeld via Uw AOW. Op het moment dat de wetswijziging ingaat, versturen we aan de klanten voor wie de wetswijziging gevolgen gaat hebben een vooraankondiging. Op het moment dat de verlaging van het pensioen/de uitkering daadwerkelijk ingaat, verzenden we aan de klant een beschikking.
- Voor de werkzaamheden voor de vestigingen gelden de volgende aannames:
 - 5% van de klanten reageert bij de aankondiging in algemene zin op de aangekondigde wijziging. Capaciteitsbeslag 7 minuten.
 - 5% van de klanten reageert bij de individuele aankondiging met de mededeling dat onze conclusie over de relatie met de huisgenoot niet correct is. Capaciteitsbeslag: mutatie zwaar

- 5% van de klanten reageert na het versturen van de 1ste beslissing. Capaciteitsbeslag 7 minuten
- 8% van de klanten tekent na het versturen van de 1ste beslissing bezwaar aan tegen onze conclusie over de relatie met de huisgenoot. Capaciteitsbeslag 360 minuten.
- Van deze klanten gaat 10% in beroep. Capaciteitsbeslag 12 uur.
- Voor de eventuele meer algemene bezwaren worden enkele proefprocessen gevoerd. Capaciteitsbeslag: 200 uur
- De stapsgewijze verlaging van de AOW en Anw levert geen noemenswaardig aantal reacties of bezwaarschriften meer op.

MKOB geen inkomen meer voor AIO

- Het feit dat de MKOB niet meer meetelt als inkomen wordt verwerkt in de rekenregels. In principe hoeven de vestigingen hier geen werk voor te verrichten. Uiteraard moeten de desbetreffende klanten hier wel over worden geïnformeerd.
- Doordat de MKOB niet meer meetelt, treedt er een verlaging op van het relevante inkomen. Voor een deel van de klanten zal hierdoor (opnieuw) recht op AIO ontstaan. De MKOB telt sinds 2012 mee als inkomen. Als gevolg van deze wijziging is destijds voor 1.800 klanten de AIO ingetrokken. In ieder geval voor deze klanten zullen we opnieuw het recht op AIO moeten bezien. In de tussentijd zal in een aantal gevallen geen AIO zijn toegekend omdat het inkomen niet te hoog is. Ook voor deze klanten kan recht op AIO ontstaan.

Maatregel bij zeer ernstige misdragingen

- Komt zeer sporadisch voor. Daarom geen structurele uitvoeringskosten.

